

marzec 2025

Przegląd P g azowniczy

nr 1 (85)

ISSN 1732-6575

MAGAZYN IZBY GOSPODARCZEJ GAZOWNICTWA

Temat wydania:

**BEZPIECZNE
I ZRÓWNOWAŻONE
GAZOWNICTWO**

Zapasy strategiczne gazu ziemnego

– zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego

Adam Wawrzynowicz, Tomasz Brzeziński

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz o zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym oraz niektórych innych ustaw (odpowiednio „ustawa o zapasach” i „projekt UC50”) przewiduje nowy model tworzenia i utrzymywania obowiązkowych zapasów gazu ziemnego (określanych w nowelizacji jako „zapasy strategiczne gazu ziemnego”). Zadanie to powierzono w nowelizacji Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych (RARS), a zatem jednostce sektora finansów publicznych, podlegającej nadzorowi ministra właściwego do spraw wewnętrznych i ustawowo zobowiązanej do realizacji zadań w zakresie utrzymywania zapasów gazu ziemnego. Nowelizacja według stanu na 3 marca 2025 roku jest jeszcze na etapie prac rządowych.

Celem nowelizacji jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego kraju i zapewnienie stabilności dostaw gazu zwłaszcza do odbiorców chronionych, a także dostosowanie ustawy o zapasach do wymagań rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1938 z 25 października 2017 roku, dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 994/2010 (dalej: „rozporządzenie SoS”).

Stosownie do opinii Komisji Europejskiej z 23 stycznia 2020 roku C (2020) 396, obecne przepisy ustawy o zapasach, regulujące system zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w zakresie wymogów nałożonych na importerów i handlowców magazynujących gaz ziemny poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są niezgodne z rozporządzeniem SoS (przede wszystkim poprzez wymóg zapewnienia przez te podmioty mocy ciągłych na tzw. interkonektorach).

Dotychczasowy i nowy model obowiązkowych zapasów gazu ziemnego

Obowiązujące przepisy nakładają na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem gazem ziemnym z zagranicą oraz na podmioty dokonujące jego przywozu obowiązek utrzymywania zapasów obowiązkowych. Reforma przenosi ten obowiązek na RARS, który będzie odpowiedzialny za tworzenie i zarządzanie zapasami strategicznymi gazu ziemnego. Główne założenia nowego modelu obejmują:

- centralizację zarządzania zapasami – RARS będzie jedynym podmiotem odpowiedzialnym za ich utrzymywanie w celu zapewnienia zaopatrzenia w gaz ziemny odbiorców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie odbiorców chronionych,
- zmianę modelu finansowania – przedsiębiorstwa zobowiązane będą wносить comiesięczną opłatę gazową na rzecz Funduszu Zapasów Interwencyjnych i Zapasów Strategicznych Gazu Ziemnego,
- parametry instalacji magazynowych – zapasy będą utrzymywane w instalacjach magazynowych zapewniających możli-

wość ich dostarczenia do systemu przesyłowego w okresie nie dłuższym niż 50 dni.

Procedura przejścia zapasów przez RARS

Nowelizacja przewiduje szczegółowy harmonogram przejścia zapasów obowiązkowych przez RARS (art. 13 projektu UC50). Do 30 kwietnia 2025 roku podmioty zobowiązane do utrzymywania zapasów obowiązkowych, z wyjątkiem znajdujących się na tzw. liście sankcyjnej, zobowiązane są do poinformowania RARS o ilości posiadanych zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, utrzymywanych na terytorium RP. Wyjątek stanowią zapasy utrzymywane na ich rzecz przez RARS w ramach usługi biletowej, o której mowa w art. 70c ust. 1 ustawy o zapasach. Następnie, do 31 maja 2025 roku RARS poinformuje podmioty, które przekazały stosowne informacje, o zamiarze nabycia od nich zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.

Kolejnym krokiem, realizowanym do 30 września 2025 roku, jest zawarcie umów pomiędzy RARS a podmiotami utrzymującymi zapasy obowiązkowe gazu ziemnego, na podstawie których RARS przejmie własność gazu ziemnego stanowiącego zapasy obowiązkowe, które znajdują się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także prawa i obowiązki wynikające z umów o świadczenie usług magazynowania. Cena nabycia zapasów obowiązkowych będzie ustalana zgodnie z wzorem uwzględniającym średnie notowania kwartalne na Towarowej Gieldzie Energii.

1 października 2025 roku, na podstawie zawartych umów, RARS formalnie przejmie zapasy obowiązkowe gazu ziemnego. W ramach tej procedury RARS nabędzie na rzecz Skarbu Państwa zapasy obowiązkowe gazu ziemnego, w tym gaz wysokometanowy, po cenie obliczonej według następującego wzoru:

$$ZO = Wol \times TGE$$

gdzie:

- ZO – cena nabycia,
- Wol – wolumen zapasów obowiązkowych podlegających sprzedaży,

z systemu przesyłowego do systemu dystrybucyjnego lub który odbiera gaz ziemny w punkcie wyjścia z systemu przesyłowego gazowego wysokometanowego do odbiorcy końcowego.

Zgodnie z projektem UC50, koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa zobowiązane, w związku z uiszczaniem opłaty gazowej, będą zaliczane do kosztów uzasadnionych ich działalności w rozumieniu art. 3 pkt 21 ustawy z 10 kwietnia 1997 roku „Prawo energetyczne” (art. 1 pkt 14 lit. a nowelizacji).

Wysokość opłaty gazowej zostanie określona przez ministra właściwego do spraw gospodarki surowcami energetycznymi w drodze rozporządzenia, z uwzględnieniem kosztu realizacji przez RARS zadań w zakresie tworzenia i utrzymywania zapasów strategicznych gazu ziemnego w celu zaspokojenia zapotrzebowania odbiorców na gaz ziemny oraz planowanych kosztów finansowania zakupu gazu ziemnego na zapasy strategiczne gazu ziemnego, magazynowania zapasów strategicznych gazu ziemnego, zabezpieczenia zdolności przesyłowych zapasów strategicznych gazu ziemnego czy ubezpieczenia zapasów strategicznych gazu ziemnego, a także ponoszonych przez agencję kosztów związanych z przygotowaniem oraz wykonywaniem zadań w zakresie nadzoru i administracji zapasami strategicznymi gazu ziemnego.

Ustalając stawkę opłaty gazowej, minister weźmie pod uwagę również planowaną wysokość wpływów z opłaty gazowej (rocznych) z tytułu uruchomienia zapasów strategicznych gazu ziemnego oraz ze sprzedaży gazu ziemnego w celu ewentualnego zmniejszenia ilości tych zapasów do wymaganej ilości.

Opłata gazowa naliczana będzie jako iloczyn ustalonej stawki i ilości gazu ziemnego wysokometanowego odebranego lub zużytego na potrzeby własne przez przedsiębiorstwo zobowiązane w poprzednim miesiącu. Przedsiębiorstwa zobowiązane będą składać prezesowi RARS stosowne deklaracje do 28 dnia każdego miesiąca, zawierające informacje o ilości odebranego gazu i wysokości obliczonej opłaty. Następnie zobowiązane podmioty dokonają wpłaty należności na rachunek Funduszu Zapasów Interwencyjnych i Zapasów Strategicznych Gazu Ziemnego, co zapewni stabilne finansowanie systemu i skuteczne zarządzanie zapasami strategicznymi.

Koszty zakupu przez RARS zapasów strategicznych gazu ziemnego, ich utrzymania oraz zwiększania będą pokrywane z Funduszu Zapasów Interwencyjnych i Zapasów Strategicznych Gazu Ziemnego, zgodnie z projektem zmian w art. 28b ustawy o zapasach. Zgodnie z oceną skutków regulacji projektu UC50 w 2025 roku, przy założeniu, że agencja w 2025 roku przejmie od producentów i handlowców zapasy w ilości 3 dni, w 2026 roku też 3 dni, a w 2027 roku 2 dni, przewiduje się, że koszty zakupu i magazynowania wyniosą odpowiednio:

- w 2025 roku – w treści OSR nie wskazano konkretnej kwoty, wskazano natomiast, że koszty te mieszczą się w ustaleniach planu finansowego Funduszu Zapasów Interwencyjnych na 2025 rok (w OSR założono, że jego stan na początek 2025 roku to kwota około 2 mld 967 mln zł),
- w 2026 roku – około 1 miliarda 457 milionów zł,
- w 2027 roku – około 1 miliarda 83 milionów zł.

Tryb tworzenia, uzupełnienia lub redukcji zapasów strategicznych gazu ziemnego przez RARS

W celu utworzenia zapasów strategicznych gazu ziemnego, ich uzupełnienia lub redukcji, RARS będzie mogła dokonywać zakupu

lub sprzedaży gazu ziemnego w różnych trybach. Główne metody przewidziane w nowelizacji obejmują:

- handel na zorganizowanych rynkach – RARS będzie miała możliwość nabywania lub zbywania gazu ziemnego na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez podmiot prowadzący na terytorium RP rynek regulowany, zgodnie z ustawą o obrocie instrumentami finansowymi. Dodatkowo, transakcje mogą być realizowane na zorganizowanej platformie obrotu, prowadzonej przez spółkę operującą giełdą towarową w Polsce lub na giełdach towarowych w innych państwach członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).
- przetargi i zamówienia publiczne – agencja może również przeprowadzać transakcje w trybie przetargów, aukcji lub zamówień publicznych, zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych. W takich przypadkach zakupione lub sprzedane gazowe rezerwy strategiczne będą objęte umowami na świadczenie usług magazynowania, a także innymi zobowiązaniami wynikającymi z warunków transakcji.

Możliwe synergie nowego systemu bezpieczeństwa i transformacji energetycznej w gazownictwie

Wydaje się, że skoncentrowanie funkcji związanych z tworzeniem i utrzymywaniem zapasów strategicznych gazu ziemnego w agencji należy postrzegać w kategoriach korzyści związanych z usprawnieniem procesu zarządzania tymi zapasami oraz zdjęciem obciążeń administracyjno-prawnych, związanych z utrzymywaniem zapasów obowiązkowych z uczestników rynku gazu (obciążonych obowiązkiem zapasowym w obecnym stanie prawnym).

Jednocześnie, biorąc pod uwagę skalę zaangażowanych środków przewidzianych na pokrycie kosztów tworzenia, zwiększenia lub uzupełniania zapasów strategicznych gazu ziemnego, celowe wydaje się rozpoznanie możliwych synergii pomiędzy budowaniem bezpieczeństwa energetycznego w nowym modelu a celami transformacji energetycznej. Wydaje się bowiem, że potencjalne zapasy strategiczne, utrzymywane przez RARS, mogłyby przy wprowadzeniu stosownych regulacji prawnych stać się istotnym elementem wspierającym rozwój produkcji biometanu, kreującym odpowiednie bodźce popytowe napędzające rozwój zdolności wytwórczych biometanu.

W tym kontekście należy wskazać, że – zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia SoS – państwa członkowskie mogą spełniać obowiązki dotyczące zapewnienia standardu dostaw, zastępując gaz ziemny energią odnawialną w zakresie, w jakim osiągną taki sam poziom ochrony dostaw.

Warta rozważenia środkiem wsparcia biometanu mogłaby być np. preferencja dla biometanu w ramach postępowań organizowanych przez RARS na zakup gazu na potrzeby tworzenia, zwiększania lub uzupełniania zapasów strategicznych gazu ziemnego. Celem ustanowienia takiej preferencji byłoby stymulowanie budowy bezpieczeństwa energetycznego z wykorzystaniem własnych, odnawialnych paliw gazowych.

Adam Wawrzynowicz, radca prawny, współnik zarządzający w Kancelarii Prawnej Wawrzynowicz i Wspólnicy
Tomasz Brzeziński, radca prawny, współnik w Kancelarii Prawnej Wawrzynowicz i Wspólnicy